[א]חמרא עתיקא בענבי דברי הכל בנותן טעם חמרא חדתא בענבי אביי אמר במשהו ורבא אמר [ב]בנותן טעם אביי אמר במשהו בתר טעמא אזלינן אידי ואידי חד טעמא הוא (א)דהוה ליה מין במינו ומין במינו במשהו ורבא אמר בנותן טעם [ג]בתר שמא אזלינן והאי שמא לחוד והאי שמא לחוד וה"ל מין בשאינו מינו ומין בשאינו מינו בנ"ט תנן יין נסך שנפל ע"ג ענבים כו' קס"ד חמרא חדתא בענבי מאי לאו בנ"ט לא במשהו הא מדקתני סיפא זה הכלל כל שבהנאתו בנותן טעם אסור כל שאין בהנאתו בנותן טעם מותר מכלל דבנותן טעם עסקינן ואביי מתניתין בחמרא עתיקא בענבי חלא דחמרא וחלא דשיכרא וחמירא דחיטי וחמירא דשערי אביי אמר בנותן טעם בתר טעמא אזלינן והאי טעמא לחוד והאי טעמא לחוד והוה ליה מין בשאינו מינו ומין בשאינו מינו בנותן טעם ורבא אמר במשהו בתר שמא אזלינן (ב)[ד]והאי חלא מיקרי והאי חלא מיקרי והאי חמירא מיקרי והאי חמירא מיקרי וה"ל מין במינו וכל מין במינו במשהו אמר אביי מנא אמינא לה דבתר טעמא אזלינן דתניא [ה]תבלין ב' וג' שמות והן מין אחד או מין ג' אסורין ומצטרפין ואמר חזקיה הכא במיני מתיקה עסקינן הואיל וראוין למתק בהן את הקדירה אי אמרת בשלמא בתר טעמא אזלינן כולי חד טעמא הוא אלא אי אמרת בתר שמא אזלינן האי שמא לחוד והאי שמא לחוד ורבא אמר לך הא מני ר"מ היא דתניא רבי יהודה אומר משום רבי מאיר מנין לכל איסורין שבתורה שמצטרפין זה עם זה שנאמר [ו]לא תאכל כל תועבה [ז]כל שתיעבתי לך הרי הוא בבל תאכל חלא [ח]לגו חמרא דברי הכל בנותן טעם חמרא לגו חלא אביי אמר במשהו ורבא אמר [ט]בנותן טעם אביי אמר במשהו

ריחיה

חמרא עתיקא. טעמו ניכר בענבים: **חמרא חדתא.** בנותן טעם. וכל היכא דאיתמר נותן טעם ואין טעמו ניכר הוה שיעורא בששים: **חלא דחמרא וחלא דשיכרא.** חד דאיסור וחד דהיתר: **חמירא דחיטי וחמירא דשערי.** חד דחולין וחד דתרומה. ונפלו זה לתוך זה: **וכל מין במינו במשהו.** (ג) לקמן(ד) פסקינן דלאו הלכתא הכי אלא אפילו מין במינו בנותן טעם חוץ מטבל ויין נסך: **תבלין שנים וג' שמות והן מין אחד או מין ג' אסורין ומצטרפין** ה"ג במסכת ערלה. ג' שמות והן מין אחד כגון פלפל לבן פלפל שחור פלפל ארוך או מין ג' וג' שמות יש להן אסורין ומצטרפין אם נפלו לקדירה ולא בזה כדי לתבל ולא בזה כדי לתבל ונצטרפו ותיבלו והן של איסור מצטרפין לאוסרה. ואמר חזקיה הכא דקאמר מין ג' וג' שמות להן מצטרפין אע"ג דתלתא מיני נינהו ובשמא נמי לא שוו: **במיני מתיקה עסקינן.** שכולן טעמן מתוק ומש"ה מצטרפין דטעמן שוה למתק כאן הקדירה: **ורבא אמר לך הא מני ר"מ היא.** ואע"ג דלא שוו לא בשמא ולא בטעמא קאמר דמצטרפין ודחזקיה ליתא: **חלא שנפל לגו חמרא.** חלא דאיסור לגו חמרא דהיתר דברי הכל בנותן טעם דכי נפיל לגויה לא הוי דמי ליה לא בריחא ולא בטעמא שאין היין מבטל ריח החומץ עד (ה) שנתרבה לתוכו ולא החומץ מבטל ריח היין משום דרובא חמרא: **אבל חמרא לגו חלא.** מטעה שהגיע לאויר הכלי נהפך היין בריחו לריח החומץ וקודם שנתערבו היו שוין בריחן:

ריחיה

מכלל דרישא בנותן טעם עסקינן. יש שהיו מפרשים דכל איסור דהוי במשהו לא אמרינן ביה נותן טעם לפגם מותר דהא אין לך טעם בטל יותר ממשהו באלף (ד) ה"ה נותן טעם לפגם ומפרש כאן מכלל דבנותן טעם עסקינן דלכך מותר כשאין בהנאתו בנותן טעם דאי במשהו הא אפילו לפגם אסור ואין ראיה מכאן דלא דייק הכא אלא מדמפליג בסיפא בהכי מכלל דרישא בנ"ט דבהכי איירי מתני' ועוד דמשהו מין במינו אין הטעם בטל כלל אפילו באלף כיון שהטעם שוה אבל לפגם הטעם בטל ובחמץ בפסח לספרים דגרסי במשהו כרב (פסחים דף ל.) אע"ג דשלא במינו אסור במשהו אע"פ שהטעם בטל מ"מ אין לאסור טעם לפגם *שלא יהא טפל חמור מן העיקר דשלא במינו אינו אסור אלא אטו מינו אלא ודאי אין חילוק דכל נותן טעם לפגם מותר: **תבלין** של ב' וג' שמות אסורין ומצטרפין. פי"ה אם נפלו לקדירה ולא בזה כדי לתבל ולא בזה כדי לתבל ונצטרפו ותיבלו והם של איסור מצטרפין לאוסרה וקשה דלפי' משמע דחדא מלתא היא ולישנא דברייתא משמע דתרי מילי נינהו לכן פירש רשב"ם דאסורים דקאמר ר"ל אסורה העיסה או הקדירה בנתינת טעם ומצטרפין בדבר יבש לאסור ואפי' בלא נתינת טעם כגון שנפלו לתוך חולין ויש בו מאתים לבטל אחד מן האיסורין אפ"ה לא בטיל עד שיהו בו מאתים מן השנים וא"ת אמאי תני תרוייהו אסורים ומצטרפין ליתני מצטרפין לחוד ושפיר שמעינן תרוייהו בין בלח בין ביבש וי"ל דאי הוה תני הכי ה"א דר"ש דפליג בסיפא (ה) בתרוייהו פליג בין להצטרף לנותן טעם בקדירה בין להעלות באחד ומאתים מש"ה תני תרוייהו לאשמועינן דר"ש לא פליג בנתינת טעם לקדירה אלא מודה דמצטרפין (ו)(כדחזי') דאע"ג דלא גזרו על תערובת דמאי אפ"ה קאמר (ז)שאני שאור ותבלין דלטעמא עבידי ולא בטלי והא דטעמא לא בטיל לא בעי למימר דלא בטיל כלל אלא דלא בטיל כדין שאר איסורים אבל בטל ודאי שפיר כי ידעינן ודאי דנתבטל הטעם כגון ביורה גדולה: **תבלין** של שנים וג' שמות והם מין א'. פרש"י כגון פלפל לבן פלפל שחור פלפל ארוך והם מין א' וכולן קרוין פלפלין או ג' מיני תבלין כגון פלפל וכמון וקנמון וקשה על זה דבמס' ערלה (פ"ב מ"י) קתני סיפא ר"ש אומר בין ג' שמות והם מין אחד בין ג' מינין והם שם אחד אינם מצטרפין ולפ"ה דפי' דשמות לשון שם ממש בשלמא ג' שמות והם מין א' משכחת לה כדפי' אלא ג' מינים והם שם אחד היכי משכחת לה כיון דשם ר"ל שם ממש וע"ק דבכל דוכתא הוי פירוש שם איסור כמו השמות הללו (ח)(דאיהו נשך (ב"מ דף עד)) לכן נראה דשמות דקאמר היינו שם דאיסור כמו לא מן השם הוא זה בסוף פ' הזורק (שבת דף קב.) גבי יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ה' חטאות וה"פ הכא תבלין של שנים וג' שמות כגון פלפל דכלאים ופלפל דערלה ופלפל דתרומה דתלתא איסורין וכולן מין פלפלין הם או ג' מינים פלפלים וקנמון ושאר מינים וכולם איסור אחד והשתא ניחא דמשכחת שפיר ג' מינים והם שם אחד כגון מאיסור אחד פי' מתרומה או מערלה או מכלאי הכרם וכן משמע בירושלמי דתנן בפ"ב דמס' ערלה התרומה ותרומת מעשר והחלה והבכורים מצטרפין זה עם זה וקאמר עלה בגמ' לר"ש נצרכה דאע"ג דאמר ר"ש אין ב' שמות מצטרפין מודה הכא שכולם שם תרומה משמע בהדיא דשמות היינו איסורין(ט): **ורבא** אמר הא מני ר"מ היא. וא"ת א"כ מאי איריא מיני מתיקה דאמר חזקיה אפילו בלא מיני מתיקה נמי מצטרפין משום דכל מה שתיעבתי לך כו' ופרש"י דאה"נ אליבא דרבא ליתא לדחזקיה דמוקי לה במיני מתיקה דוקא ול"נ דא"כ אין הלכה כחזקיה מדפליג רבא עילויה והוא בתראה ובשבת ס"פ ר"ע (דף פט:) משמע שהתלמוד תופס עיקר הא דחזקיה דקא פריך התם והתנן תבלין של ב' וג' שמות כו' ואמר חזקיה במיני מתיקה שנו כאן מדקא פריך תלמודא ממילתיה דחזקיה ש"מ דהלכה כמותו לכן נראה לרבא נמי דמוקי לה כר"מ איתא לחזקיה ואע"ג דאמר ר"מ כל איסורים שבתורה מצטרפין ואפילו בלאו מיני מתיקה משום דדריש כל מה שתיעבתי לך כו' ה"מ כשהאיסורים בעין ולאו ודאי מצטרפין אלא זית מזה וחצי מזה לחייב אפילו אינם שוים במתיקה אבל כשהם מעורבין בתבשיל שאינם בעין כי ההיא דתבלין ב' וג' כו' ומיירי שמתבל בהם בקדירה אפילו ר"מ מודי לחזקיה דדוקא במיני מתיקה מצטרפין כיון שהם שוים למתק הקדירה אבל אם אינם שוים במיני מתיקה לא מצטרפין כיון שאינם שוין בנתינת טעם בקדירה שזה בא למתק וזה בא לחזק: **כל** שתיעבתי לך כו'. ואפילו למ"ד לאו שבכללות אין לוקין עליו ה"מ כגון (י)ענין ולולבין דמפקי מכל אשר יעשה מגפן היין וכן (כ)חי ומבושל במי טבריה דמפקינן מכי אם נא אבל היכא דהאיסור מפורש כל אחד לבדו כגון בכל איסורי דעלמא אי חזינן (ל) מהכא שמצטרפי לא חשבינן ליה לאו שבכללות: **ורבא** אמר בנותן טעם ריחיה חלא וטעמא חמרא. תימה דקשה הלכתא אהלכתא דקי"ל כרבא לגבי אביי וקי"ל (ו) כר' יהושע בן לוי נמי דאמר פרק המוכר פירות (ב"ב דף צו.) דריחיה חלא וטעמא חמרא חלא ור' יוחנן אמר דריחיה חלא וטעמא חמרא (מ)(כרב כהנא) וי"ל *דהתם איכא לישנא אחרינא ודרומאי מתני איפכא (נ)דר' יוחנן אמר ריחיה חלא וטעמיה חמרא חלא ורבי יהושע בן לוי אמר חמרא כרבא דהכא ומכאן נראה דמותר לקדש בע"ש על היין שריחו חלא וטעמיה חמרא:

עין משפט נר מצוה

נב א ב מיי' פט"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה לג סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קלד סעיף ח:

נג ג מיי' שם הלכה יד טוש"ע י"ד סי' צח סעיף ג בהגה ועיין כל זה בב"י שם:

ד [מיי' שם הלכה לה]:

נד ה מיי' שם הלכה יד טו וע"ש בהשגות ובכ"מ:

נה ו מיי' שם הלכ' לג וסמג שם טוש"ע י"ד סי' קלד סעי' ו [וברי"ף אלפס עוד בפ' ערבי פסחים קט.]:

◆

תורה אור השלם

ו. לא תאכל כל תועבה: דברים יד ג

◆

מוסף רש"י

תבלין ב' וג' שמות. פלפל לבן שחור וארוך, או אפילו מן ג' מינין והם (שם אחד) של איסור, אסורין. אם תיבלו בהן את הקדרה, ומצטרפין. להבלה אם אין בכל אחד כדי לתבל ונצטרפו ותיבלו (שבת פט.). ואמר חזקיה. הא דקתני מצטרפין, הכא במיני מתיקה עסקינן. שכולן מיני מתיקת קדירה, אבל מין אחר אין מצטרף (שם). כל שתיעבתי לך. כל שאסרתי לך להתעב ולהתרחק ממנו, הרי הוא בבל תאכל. עולמית, ככל עניין שבוק (חולין קיד.).

מסורת הש"ס

א) שבת פט: ערלה פ"ב מ"י ע"ש לקמן, ב) [חולין קיד:], ג) [עי' תוס' ב"ב צה. ד"ה נותן], ד) [דף עג: ועמ"ש על זה בתוס' פסחים ל. ד"ה אמר רבא וכו' דרש"י דהכא סותר דבריו בחולין קט. ד"ה יתר לא], ה) [שנתערבה. רש"א], ו) [נ"ל מדחזקיה], ז) [חולין ו.], ח) [נ"ל דפרק המקבל קיא.], ט) [ועיין תוס' שבת פט: ד"ה תבלין], י) [נזיר לד:], כ) [פסחים מא.], ל) [נ"ל כרבה], מ) [ע"ש היטב בב"ב ותראה דלפנינו שם ליתא הכי אלא דרומאי מתני משמיה דריב"ל וכו' והיינו דגם ריב"ל ס"ל כר' יוחנן דריחיה חלא וטעמא חמרא חמרא],

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מכלל וכו' שלא יהא טפל חמור מעיקר. תמוה לי דנראה מדבריהם דהיכא דשלא במינו במשהו דאי לאסור גם נותן טעם לפגם דמ"מ הוי כמו משהו אבל היכא דמדין מב"מ במשהו אמינן עלה אין נטל"פ אסור ומש"ה כתבו דבחמץ כיון דהטעם אטו מינו לא חמיר ממינו ונטל"פ מותר. אבל לא זכיתי להבין דמה הפרש בזה דגם במין במינו במשהו ניחא בנטל"פ אסור דמשהו מיהו הוי. למה דכתבו תוס' מתחלה ועוד דבמשהו מב"מ וכו' והו ניחא. דשיעור דבריהם דאף דאם ניחא נטל"פ הוי במשהו מ"מ הכא דפרכינן לאביי דבתר טעמא אזלינן ממילא בנטל"פ דאין טעמן שוה לא הוי מין במינו. אבל לדינא דקיי"ל כרבא דבתר שמא אזלינן ל"ש כן דמה בכך דע"י הפגם אין טעמן שוה מ"מ הא שוה בשמא ואם כן מה חילוק בין היכא דמין בשא"מ במשהו להיכא דמין במינו במשהו לענין נותן טעם לפגם וצע"ג: ד"ה ורבא אמר וכו' דהתם איכא לישנא אחרינא. שם אינו אלא כדריב"ל דקאמר תחלה דהוי חלא ולדרומאי גם ריב"ל ס"ל דהוי חמרא אבל ודאי ס"ל דהוי חמרא ואולי דמפמפיא היה נ"ל דצריך למחוק כ"ז ול"ל רק מהם דהתם איכא לישנא אחרינא דלדרומאי לריב"ל ס"ל נ"כ חמרא:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' חד טעמא הוא ודהוה: (ב) שם והאי חלא מיקרי והאי חלא. נ"ב נראה דנלשון בני אדם אידי ואידי חלא מיקרי וגם אידי ואידי חמירא מיקרי ולא דמי לתבלין של שני שמות דלא מיקרי בחד שמא אלא פלפל ארוך או פלפל שחור מיקרי: (ג) רש"י ד"ה וכל מין במינו במשהו (לקמן פסקינן וכו' ויין נסך) תא"מ. ונ"ב ס"א והכי הלכתא דכל מין במינו דינו במשהו ונוסחא זו בפי' רש"י עיקר והגה"ה זו שהיא ע"פ פר"ח נדפסה בתוך פרש"י בטעות גם יתכן דפרש"י דהכא הוי קודם חזרה עיין בהגהת אשר"י המתחיל רש"י פסק: (ד) תוס' ד"ה מכלל וכו' יותר משהו באלף וא"ה אסרו רחמנא ה"ה נותן טעם לפגם וכו' לפגם נמי אסור: (ס) ד"ה תבלין וכו' דפליג בסיפא. נ"ב עיין בדבור הסמוך: (ז) ד"ה כל וכו' אי חזינן מקרא כהבא דמצטרפי לא: (ו) ד"ה ורבא וכו' וקי"ל נמי כר' יהושע בן לוי דאמר: